

СТАЛИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА ЯК ФАКТОР СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Національна аграрна економіка є відкритою динамічною системою й перебуває в постійному русі. Рушійними факторами й умовами макроекономічної динаміки є соціально-економічне зростання й розвиток. Наголосимо на існуванні двох протилежних підходів щодо перспектив економічного зростання аграрного виробництва. Прихильники економічного зростання вважають, що це єдиний шлях забезпечення матеріального добробуту й підвищення якості життя населення, а їх опоненти вказують на обмеженість природних ресурсів, забруднення довкілля, збільшення техногенних катастроф, що створює загрози екологічній системі планети, тобто мова йде про перехід до «нульового зростання». Слід зазначити, що економічне зростання не є абсолютним благом. Необхідний постійний моніторинг, оцінка наслідків його впливу на всі суспільні явища та процеси. Вважаємо, що інноваційний підхід, виважена політика держави та регулювання темпів економічного зростання є передумовою надання економічному зростанню аграрного виробництва якісного та прогресивного характеру й відповідно, підвищення рівня добробуту кожного члена суспільства [2].

Сталий розвиток розглядається в аспекті позитивного впливу економічних, соціальних, екологічних факторів, забезпечуючи загальний прогрес суспільства в усіх його сферах. Сталий розвиток як структурований методологічний підхід, специфічна філософія повинен реалізуватися на всіх рівнях – ідеться про глобалізоване суспільство (планетарний рівень), локальні суспільства (національний рівень), економічну діяльність (рівень видів економічної діяльності), стале життєзабезпечення (рівень спільнот, сімей), стале споживання – рівень споживання [1, с. 40].

При розгляді поняття економічного розвитку аграрного виробництва базовим є поняття добробуту селян, бо з його зростанням позиціонується соціальний розвиток агровиробництва, який поєднує в собі матеріальну, духовну і нематеріальну складові. Іншими словами це належний матеріальний рівень життя, необхідність задоволення потреб у всебічному розвитку особистості, забезпеченість послугами у сфері побуту, охорони здоров'я, інфраструктури, інформаційного середовища, доступності у духовних благах.

Очевидно, що реформування аграрних відносин буде результативним, коли разом із зміною основ господарювання в аграрному виробництві, здійснюватимуться заходи спрямовані на відродження села. Соціальна спрямованість політики аграрного виробництва повинна відображатися у змісті сучасних нормативно-правових актів аграрного законодавства. Проте, фінансування соціального розвитку села за кошти Держбюджету характеризуються недосконалістю розподілу, але дещо поліпшується ситуація, з точки зору, соціальної відповідальності бізнес-структур.

При регулюванні рівня соціально-економічного розвитку села, як одного з головних факторів формування стратегії економічного розвитку аграрного виробництва та національної економіки в цілому необхідно опиратися на специфіку українського села, не повторювати повністю досвід інших країн чи розроблені ними концепції, адже в кожній країні свій рівень й темп національного економічного розвитку, геополітична ситуація, більшість країн світу бореться з проблемами швидкого зростання населення, у нас навпаки – демографічна криза, тобто існує необхідність покращення умов життя на селі, при чому є потреба у створенні локальних проектів соціально-економічного розвитку, бо вони мають вищу ефективність, ніж великі національні проекти.

Особливо важливе значення як для соціального, так і для економічного розвитку аграрного виробництва має підприємництво, бо є умовою підвищення зайнятості, а звідси зростання доходу селян та основним фактором економічного зростання аграрного виробництва. До цього слід додати, що фермерські господарства мають важливе значення для формування середнього класу у сільській місцевості, вони становлять 73 % від загальної кількості аграрних підприємств, мають вагоме значення для створення зайнятості й поповнення як місцевого, так і державного бюджетів. Проте і тут є свої негативні процеси, які є перешкодою розвитку такого типу виробництва продукції. В цілому, для підвищення рівня життя на селі [8, 9] необхідно запроваджувати альтернативні види підприємницької діяльності, зокрема, туризм в контексті всіх

його видів, бджільництво, народні промисли, деревообробка, міні ательє, центри дорадництва, інформаційно-аналітичної допомоги, вирощування лікарських трав, збирання грибів, проведення семінарів щодо значення і особливостей національних, етнічних обрядів тощо.

Слід зазначити, що темпи та рівень економічного розвитку чи зростання аграрного виробництва залежать від наявного економічного потенціалу національної економіки. З погляду формування стратегії економічного розвитку аграрного виробництва важливим є обґрунтування стратегічного потенціалу галузі. Так деякі науковці визначають стратегічний потенціал як можливість економічної системи якнайкраще використовувати наявні ресурси, інші [4] зауважують, що це ті ресурси, які можуть бути змінені тільки стратегічними рішеннями, а ще інші [5, 6] розуміють під стратегічним потенціалом сукупність наявних ресурсів і можливостей (потужностей) для розробки і реалізації стратегії розвитку галузі.

На думку науковців [7] вихід національної економіки на траєкторію стабільного економічного зростання та входження її у світогосподарську систему пов'язано з формуванням стратегічного курсу таким чином, щоб ефективно реалізовувати науково-технічний, трудовий і виробничо-ресурсний потенціали. Підкреслюється, що потенціал економічного зростання є сукупною спроможністю економіки країни, її галузей, підприємств, об'єктів господарювання вести виробничо-економічну діяльність, виготовляти продукцію, надавати послуги, задовольняти попит населення, суспільні потреби, забезпечувати розвиток виробництва і споживання.

Отже, сталий соціально-економічний розвиток аграрного виробництва є нагальним і не відкладним питанням сьогодення, а також є основою зростання і розвитку цієї галузі й стабільного економічного добробуту кожного члена суспільства, збереження, відновлення і раціонального використання ресурсів навколишнього природного середовища та зростання фінансово-економічних, еколого-соціальних показників національної економіки в цілому.

Список літератури:

1. Структурні зрушення та економічний розвиток України : монографія / [В. М. Геєць, Л. В. Шинкарук, Т. І. Артёмова та ін.]; за ред. д-ра екон. наук Л. В. Шинкарука; НАН України, Інститут екон. та прогнозів. – К., 2011. – 696 с.
2. Фактори макроекономічної нестабільності в системі моделей економічного розвитку: кол. монографія / за ред. д-ра екон. наук М. І. Скрипниченко; НАН України, Ін-т екон. та прогнозів.- К., 2012.- 720 с.
3. Потенціал ендogenous зростання економіки України / М. І. Скрипниченко, Т. І. Приходько, В. Р. Сіденко та ін.; за ред. д-ра екон. наук М. І. Скрипниченко; НАН України; Інститут екон. та прогнозів. – К., 2010. – 436 с.
4. Герасимчук З. В. Регіональна політика сталого розвитку: методологія формування, механізми реалізації : [монографія] / З. В. Герасимчук. – Луцьк : Надстир'я , 2001. – 528 с.
5. Попрозман Н. В. Формування стратегії економічного розвитку агропромислового виробництва / Н. В. Попрозман. – К. : ННЦ ІАЕ, 2015. – 300 с.
6. Пасхавер Б. Й. Сценарії розвитку агросфери / Б. Й. Пасхавер. // Економіка України. – № 11. – 2011. – С. 38 – 44.
7. Скрипниченко М. І. Макроекономіна збалансованість та критичні дисбаланси економіки України / М. І. Скрипниченко // Економіка України . – 2015. - № 2. – С. 4 – 23.
8. Малік М. Й. Розвиток підприємництва в аграрному секторі економіки / М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк // Економіка АПК, 2006. – № 4. – С.3–10.
9. Малік М. Й. Сільський аграрний туризм як чинник розвитку сільських територій України / М. Й. Малік, Л. В. Забуранна // Економіка АПК, 2012. – № 5. – с.110-115.